

Presentació

El 15 de juliol del 2013, ens trobarem a Berga el Sr. Salvador Giner, president de l'Institut d'Estudis Catalans, la Sra. Montserrat Galera, sòcia honorària de la nostra societat, i jo mateix com a president. El motiu de la trobada no era altre que comprovar, al lloc on era, el llegat que la Montserrat Galera ofería en senyal d'agraïment a la Societat Catalana de Geografia. Es tractava de donar a l'entitat una reproducció facsímil en pergamí i il·lustrada a mà de l'anomenat *Atlas català*, realitzat cap a l'any 1375, i atribuït a Cresques Abraham. Una obra especial que l'infant Joan, fill del rei Pere el Cerimoniós, regalà al rei de França Carles V. D'aquesta còpia dels sis fulls que componen l'atles, es compta que només se'n van realitzar una vintena d'exemplars, estampats a partir de l'any 1959. A més a més, aquesta donació, es complementava amb una altra, la del llibre rar i per tant difícil de trobar titulat, *Notice d'un Atlas en langue catalane. Manuscrit de l'an 1375. Conservé parmi les manuscrits de la Bibliothèque Royale sous le numéro 6816, fonds anciens, in folio maximo*, escrit pels senyors J. A. C. Buchon i J. Tastu, i imprès a París, a la Imprimerie Royale, l'any 1839.

L'única condició que ens imposava la Sra. Montserrat Galera era que la còpia de l'atles, perfectament emmarcada, fos col·locada en una sala on pogués ser contemplada pel públic.

Com que la Societat Catalana de Geografia és una entitat filial de l'Institut d'Estudis Catalans, s'allotja a la seva seu i no té identitat fiscal pròpia, el llegat passaria directament a la nostra institució matriu. Un cop debatut aquest tema i acceptat plenament el llegat, es va acordar establir el pertinent conveni de donació i fer-lo públic i signar-lo en un acte, en el qual quedaria exposat l'atles, hi hauria una petita exposició on figurarien altres publicacions relacionades amb l'*Atlas Català*, i la nostra sòcia d'honor Montserrat Galera ens impartiria una conferència sobre la seva història des que va ser regalat al rei de França.

L'acte oficial de donació, presidit pel nou president de l'IEC Joandomènec Ros, va tenir lloc finalment el 12 de març de 2014, a la sala Puig i Cadafalch de l'Institut d'Estudis Catalans, en una paret de la qual, i davant d'una preciosa pintura noucentista de Joaquim Torres García, han quedat penjats i a la vista del públic els sis fulls de l'atles. Tal com s'havia convingut, hi hagué una petita exposició relacionada amb l'obra i el llibre donats, i Montserrat Galera ens dissertà sobre "La història dels 600 anys de l'Atlas Català de 1375", una conferència que ara, convenientment ampliada i esmenada, s'ofereix a les pàgines de *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*.

En l'acte esmentat, el president de l'IEC agrai la donació que prestigia la donant per la seva generositat i bona intencionalitat, i el president de la Societat va agrair igualment el llegat i va fer un resum de l'intens treball que sobre la

història de la cartografia catalana havia realitzat Montserrat Galera, que de ser la primera bibliotecària del Departament de Geografia de la Universitat de Barcelona, s'havia convertit en la directora de la Cartoteca de Catalunya de l'actual Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, membre del cos d'arxivers de la Generalitat de Catalunya i de diferents associacions internacionals relacionades amb la cartografia. A més a més, Montserrat Galera és una molt qualificada especialista de l'obra del flamenc Antoon van den Wijngaerde, sobre els mapes de Catalunya dels segles XVII i XVIII, i sobre la cartografia de la ciutat de Barcelona.

La publicació d'aquest treball és alhora un deure i un goig, un deure d'agraïment pel llegat, i un goig per comprovar com la Montserrat Galera continua sent una sòcia honorària activa, i segueix la recerca amb aportacions originals i inèdites a la història dels mapes catalans.

Gràcies, Montserrat, i per molts anys!

Josep Oliveras i Samitier
President de la SCG

Acte de donació del facsímil de l'*Atlas català* impulsat pel llibreter J. Parés en la dècada de 1950, donat per Montserrat Galera a la SCG el dia 12 de març de 2014. En l'acte de donació intervingueren Joan Domènec Ros, president de l'Institut d'Estudis Catalans, Josep Oliveras, president de la Societat Catalana de Geografia, i Montserrat Galera, que impartí la conferència que ha donat lloc a aquest text.